

Ljubljana, 11. februar 2019

Podpora znanosti k ohranitvenemu upravljanju medveda v Sloveniji - komentar aktualnih dilem v družbi -

Ljubljana – Na Biotehniški fakulteti Univerze v Ljubljani so raziskovalci, doc. dr. Tomaž Skrbinšek in mag. Aleksandra Majić Skrbinšek, oba s Katedre za ekologijo in varstvo okolja, Oddelek za biologijo, prof. dr. Klemen Jerina s Katedre za upravljanje prostoživečih živali, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire ter prof. dr. Nataša Poklar Ulrih, prodekanja za znanstvenoraziskovalno delo Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani, predstavili znanje o rjavih medvedih v Sloveniji, ki ga na fakulteti gradijo že več desetletij. Prof. dr. Nataša Poklar Ulrih, prodekanja za znanstvenoraziskovalno delo Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani, je pojasnila: »Biotehniška fakulteta je pedagoško raziskovalna ustanova, ki s temeljnimi in aplikativnimi raziskavami odgovarja na družbeno aktualna vprašanja s področja bioznanosti. Eno do pomembnih v slovenski javnosti je tudi znanje o naši naravni dediščini, rjavem medvedu v Sloveniji.« Prof. dr. Klemen Jerina je opozoril: »Upravljanje z medvedom v Sloveniji temelji na znanstvenih spoznanjih, je varno in na zavidljivi ravni, tudi v globalnem merilu.« Doc. dr. Tomaž Skrbinšek, je izpostavil: »Številčnost medvedov v Sloveniji smo s pomočjo neinvazivnega genetskega vzorčenja doslej ocenili dvakrat, leta 2007 in leta 2015. S tem smo postavili dva pomembna mejnika v preučevanju naših medvedov in temelj razumevanju populacijske dinamike.« Mag. Aleksandra Majić Skrbinšek je povedala: »Naše raziskave nedvoumno kažejo, da imamo ljudje v Sloveniji medveda radi in ga v splošnem sprejemamo, tudi v lokalnem okolju - v območju medveda. Iste raziskave pa opozarjajo tudi, da imajo ljudje sedaj medvedov dovolj in da si jih v svoji bližini ne želijo več kot jih je.«

Rjavi medved je naša kulturna dediščina, preteklo večanje številčnosti populacije pa pomemben naravovarstveni uspeh

Rjavi medved je naša naravna dediščina, na katero smo upravičeno ponosni. Vendar njegovo stanje ni bilo vedno rožnato. Tisočletja sistematičnega preganjanja so medveda do začetka 20. stoletja v Sloveniji pripeljala na rob izumrtja; trend se je začel obračati šele po drugi svetovni vojni. V drugi polovici 20. stoletja se je populacija medveda v Sloveniji postopno številčno krepila, prostorsko širila in postala naravovarstvena »zgodba o uspehu«, kot smo ji priča danes. Vendar se to ni zgodilo samo od sebe.

Rast populacije je prinesla konflikte med medvedom in človekom ter izpostavila potrebo po njihovem reševanju. Medved je velika, močna, izredno inteligentna in radovedna zver, s katero ni preprosto živeti. Čeprav se lahko pohvalimo z eno največjih populacijskih gostot rjavega medveda na svetu in je njegov varstveni status zdaj boljši kot kadarkoli prej v zadnjih stoletjih, se moramo zavedati, da v Sloveniji ni prave divjine. Medvedi pri nas živijo v kulturni krajini, kjer je dominantna vrsta človek. V takšnem okolju pa lahko medved obstane samo ob zadostni meri strpnosti ljudi, ki si z njim ta prostor delijo. Takšno sobivanje lahko uspe le ob podpori dobrega znanja in z veliko dela.

»V kulturni krajini, kjer je dominantna vrsta človek, lahko medved obstane samo ob zadostni meri strpnosti ljudi, ki si z njim ta prostor delijo. Takšno sobivanje lahko uspe le ob podpori dobrega znanja in z veliko dela«, je povedal prof. dr. Klemen Jerina.

Ljubljana, 11. februar 2019

Na Biotehniški fakulteti Univerze v Ljubljani znanje o naših medvedih gradimo že več desetletij

Na Biotehniški fakulteti Univerze v Ljubljani sami ali ob podpori partnerjev, zlasti Zavoda za gozdove Slovenije in Lovske zveze Slovenije, smo opravili številne raziskave z raznoterih znanstvenih področij. Preučevali smo **gibanje, prostorske potrebe medvedov in njihovo vedenje**, raziskovali **njihovo prehrano in reprodukcijske značilnosti**.

Pomemben del raziskav je tudi **preučevanje razlogov, ki pripeljejo do konfliktov s človekom** in z **iskanjem rešitev za omiljevanje teh konfliktov**.

Raziskujemo tudi **odnos ljudi do medveda in upravljanja z njim**, pa tudi **kako se ta odnos oblikuje**.

Nenazadnje, **začeli smo na trdnih znanstvenih temeljih spremljati dinamiko številčnosti medveda v Sloveniji** in **razvili izvirne metode za spremljanje njegove demografije**, ki najbolje izkoriščajo domače podatke.

»Izsledke zgoraj naštetih raziskav smo objavljali v številnih mednarodno odmevnih znanstvenih revijah in jih, morda še pomembneje, poskušali neprestano neposredno prenašati v naravovarstveno in upravljavsko prakso«, je povedala prof. dr. Nataša Poklar Ulrih.

Številčnost medvedov v Sloveniji

Številčnost medvedov v Sloveniji smo s pomočjo neinvazivnega genetskega vzorčenja doslej ocenili dvakrat, leta 2007 in leta 2015. S tem smo postavili dva pomembna mejnika v preučevanju naših medvedov in temelj razumevanju populacijske dinamike. Vemo, da je populacija med tema dvema mejnikoma zrastle za 41 %, in je štela pomladi leta 2015 okrog 711 (657-767) medvedov. Na osnovi teh dveh točkovnih ocen številčnosti in spolne sestave populacije ter dolge časovne serije podatkov o evidentirani smrtnosti medvedov (obdobje 1998-2018) smo razvili robustne rekonstrukcijske in napovedne modele populacijske dinamike. Z njimi smo ocenili, da se je velikost populacije medveda v Sloveniji v zadnjih 20 letih povečala za okoli 150 % in je spomladi leta 2018 najverjetneje znašala 975 (875-1130) osebkov. Rodnost populacije naših medvedov znaša okoli 24 %. Zato ob majhni naravni smrtnosti ni presenetljivo, da lahko populacija trajnostno prenaša veliko antropogeno smrtnost (letno okoli 18 %); v letih, ko je bila ta smrtnost manjša, pa je naraščala.

»Vemo, da je populacija med tema dvema mejnikoma zrastle za 41 %, in je štela pomladi leta 2015 okrog 711 (657-767) medvedov,« je povedal doc. dr. Tomaž Skrbinšek.

»Na osnovi teh dveh točkovnih ocen številčnosti in spolne sestave populacije ter dolge časovne serije podatkov o evidentirani smrtnosti medvedov (obdobje 1998-2018) smo razvili robustne rekonstrukcijske in napovedne modele populacijske dinamike,« pojasnjuje prof. dr. Klemen Jerina.

Ljubljana, 11. februar 2019

Nagle rasti populacije medveda v zadnjih letih proti pričakovanjem ni spremljala rast konfliktov med medvedom in človekom

Zaslugo za to gre pripisati tudi številnim aktivnostim za preprečevanje in zmanjševanje konfliktov, ki jih je Zavod za gozdove ob podpori Ministrstva za okolje in prostor ter v sodelovanju z nami zadnja leta zelo intenzivno izvajal na terenu.

Vse več je dokazov, da konflikte znižuje tudi ukrep krmljenja, zlasti v letih, ko ne rodi bukev. Tako imamo kljub visokim populacijskim gostotam medvedov še vedno uspešno sobivanje med medvedom in človekom. Na to smo lahko upravičeno ponosni.

Naše raziskave nedvoumno kažejo, da imamo ljudje v Sloveniji medveda radi in ga v splošnem sprejemamo, tudi v lokalnem okolju - v območju medveda. Iste raziskave pa opozarjajo tudi, da imajo ljudje sedaj medvedov enostavno dovolj in da si jih v svoji bližini nikakor ne želijo še več kot jih je že, morda pa tudi kakšnega manj.

To je za nas pomemben signal, da je v območjih z večjimi gostotami medveda (dinarski prostor) treba ustaviti naraščanje gostot. Po drugi strani pa z ukrepi spodbujamo, da bi se gostote medveda postopno povečale v alpskem prostoru, kjer so naravne danosti zanj marsikje ustrezne, njegove gostote pa so sedaj nizke.

»Raziskave opozarjajo, da ima večina prebivalcev območja z večjimi gostotami medveda (dinarski prostor) sedaj medvedov enostavno dovolj in da si jih v svoji bližini ne želijo še več. Za upravljavce je bil to pomemben signal, da je treba v območjih z večjimi gostotami medveda (dinarski prostor) ustaviti naraščanje gostot.«, je povedala mag. Aleksandra Majič Skrbinšek.

Z vitalnimi populacijami medvedov v kulturni krajini (kot je večji del Evrope) ne moremo sobivati brez upravljalških ukrepov, med katerimi je praviloma med pomembnejšimi, a gotovo tudi najbolj kontroverzen, odstrel

Medved ni teritorialen in je **izjemen prehranski oportunist**. Razen nosilne zmogljivosti okolja, ki jo kroji predvsem količina dostopne hrane, ni mehanizma, s katerim bi se številčnost populacije sama regulirala. Populacija medvedov v Sloveniji sedaj ne kaže prav nobenih znakov samoregulacije. **V medvedovo »okolje« spadajo tudi prehranski viri v bližini človeka.** Zato lahko pričakujemo, da bi nadaljnja rast populacijske gostote prožila **vse pogostejše iskanje hrane v bližini človeka in s tem večanje števila konfliktov, česar nikakor nočemo, prav zato trenutno ne vidimo nobene ustrezne alternative odstrelu.**

V javnostih se pogosto izpostavlja, da naj bi povečane potrebe po odstrelu prek povečane rodnosti prožilo krmljenje, vendar za to ni dokazov. Po doslej dostopnih podatkih so rodnosti medvedov v Sloveniji presenetljivo podobne rodnostim drugih populacij v Evropi, ki niso krmljene (npr. Švedska, Trentino v Italiji).

Ljubljana, 11. februar 2019

Upravljanje z medvedom v Sloveniji temelji na znanstvenih spoznanjih, je varno in na zavidljivi ravni, tudi v globalnem merilu. Že ves čas poskušamo kot družba najti in vzdrževati krhko ravnovesje med rastjo populacije na eni ter ohranjanjem sobivanja in strpnosti ljudi na drugi strani. Do zdaj je to očitno uspevalo, zato se lahko pohvalimo z odličnim stanjem. Z ustavljanjem odstrela, ki smo mu priča, pa delamo medvedom »medvedjo uslugo«. Če na račun »reševanja« posameznih osebkov izgubimo sobivanje, se bo porušilo, kar smo desetletja gradili, trenutna naravovarstvena zgodba o uspehu pa se lahko prevesi v svoje nasprotje.

»Že ves čas poskušamo kot družba najti in vzdrževati krhko ravnovesje med rastjo populacije na eni ter ohranjanjem sobivanja in strpnosti ljudi na drugi strani. Do zdaj je to očitno uspevalo, zato se lahko pohvalimo z odličnim stanjem. Z ustavljanjem odstrela, ki smo mu priča, pa delamo medvedom »medvedjo uslugo«. Če se bo na račun »reševanja« posameznih osebkov izgubimo vzpostavljeno sobivanje oziroma se bo porušilo, kar smo desetletja gradili, se lahko trenutna naravovarstvena zgodba o uspehu prevesi v svoje nasprotje«, je povedal prof. dr. Klemen Jerina.

VEČ INFORMACIJ:

doc. dr. Tomaž Skrbinšek, Katedra za ekologijo in varstvo okolja, Oddelek za biologijo Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani, E: tomaz.skrbinsek@gmail.com; M: +386-40-833-357
- za vprašanja glede genetskega monitoringa

mag. Aleksandra Majič Skrbinšek, Katedra za ekologijo in varstvo okolja, Oddelek za biologijo Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani, E: almajic@gmail.com; M: +386-40-974-736
- za vprašanja glede socioloških raziskav o odnosu javnosti do medveda in njegovega upravljanja

prof. dr. Klemen Jerina, Katedra za obnovljive gozdne vire, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani, E: klemen.jerina@bf.uni-lj.si; M: +386-31-386-532
– za vprašanja glede rekonstrukcije in projekcije trenutne številčnosti medveda, pomena krmljenja za upravljanje in vplivnih dejavnike populacijske dinamike medveda (antropogeni vs. naravni) – zmožnosti samoregulacije